



Dodaci

**Međunarodni instrumenti za
ljudska prava**

Obrazac za vrednovanje

Sadržaj ovog poglavlja

Međunarodni instrumenti za ljudska prava	
<i>Status ratifikacije važnijih instrumenata za ljudska prava</i>	401
<i>Opća deklaracija o ljudskim pravima (sažetak)</i>	402
<i>Opća deklaracija o ljudskim pravima</i>	403
<i>Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR)</i>	405
<i>Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (ICCPR)</i>	405
<i>Konvencija o pravima djeteta (sažetak)</i>	406
<i>Europska konvencija o ljudskom pravima (sažetak)</i>	407
<i>Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, nadopunjena protokolom br. 11.</i>	408
<i>Europska socijalna povelja</i>	414
<i>Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina (sažetak)</i>	415
<i>Europska povelja za regionalne ili manjinske jezike</i>	416
Vrednovanje i povratni obrazac	417

Status ratifikacije važnijih instrumenata za ljudska prava

DRŽAVE	UJEDINJENI NARODI			VIJEĆE EUROPE					
	Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima - CESCR	Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima - CCPR	Konvencija o pravima djeteta - CRC	Europska konvencija o ljudskim pravima - ECHR	Europska socijalna povelja - ESC	Europska socijalna povelja, izmijenjena - ESC	Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina	Europska konvencija za sprječavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupka ili kazne	Europska povelja za regionalne ili manjinske jezike
Status na	26.11.2001.	26.11.2001.	26.11.2001.	22.12.2004.	22.12.2004.	22.12.2004.	22.12.2004.	22.12.2004.	22.12.2004.
Stupio na snagu	3.1.1976.	23.3.1976.	2.9.1990.	3.9.1953.	26.2.1965.	1.7.1999.	1.2.1998.	1.2.1989.	1.3.1998.
Albanija	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Andora			✓	✓		✓		✓	
Armenija	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
Austrija	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Azerbejdžan	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Belgija	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	
Bosna i Hercegovina	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
Bugarska	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Cipar	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Češka Republika	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
Danska	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Estonija	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Finska	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Francuska	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	
Gruzija	✓	✓	✓	✓	✓			✓	
Grčka	✓	✓	✓	✓	✓			✓	
Hrvatska	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Island	✓	✓	✓	✓	✓			✓	
Irska	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Italija	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Jugoslavija	✓	✓	✓				✓		
Latvija	✓	✓	✓	✓	✓			✓	
Lihtenštajn	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓
Litva	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Luksemburg	✓	✓	✓	✓	✓			✓	
Mađarska	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Makedonija	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
Malta	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
Moldova	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Monako									
Nizozemska	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓
Njemačka	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Norveška	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Poljska	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	
Portugal	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Rumunjska	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Ruska Federacija	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
San Marino	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
Slovačka	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Slovenija	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
Srbija i Crna Gora	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
Španjolska	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
Švedska	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Švicarska	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓
Turska	✓	✓	✓	✓	✓			✓	
Ukrajina	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
Ujedinjeno Kraljevstvo	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓

Izvor: □ United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights □ Council of Europe's Directorate of Legal Affairs

Opća deklaracija o ljudskim pravima

(sažetak)

Članak 1

Pravo na jednakost

Članak 2

Pravo na slobodu od diskriminacije

Članak 3

Pravo na život, slobodu i osobnu sigurnost

Članak 4

Pravo na slobodu od ropstva

Članak 5

Pravo na zaštitu od mučenja i ponižavajućih postupaka

Članak 6

Pravo da pred zakonom budeš priznat kao osoba

Članak 7

Pravo na jednakost pred zakonom

Članak 8

Pravo na pravni lijek pred kompetentnim tribunalom

Članak 9

Pravo na zaštitu od samovoljnog uhićenja i progona

Članak 10

Pravo na pravično javno saslušanje

Članak 11

Pravo da se optuženi smatra nevinim dok mu se ne dokaže krivnja

Članak 12

Pravo na zaštitu privatnosti, obitelji, doma i dopisivanja

Članak 13

Pravo na slobodno kretanje u i izvan zemlje

Članak 14

Pravo na utočište od proganjanja u drugim zemljama

Članak 15

Pravo na državljanstvo i slobodu da se ono mijenja

Članak 16

Pravo na brak i osnivanje obitelji

Članak 17

Pravo na osobnu imovinu

Članak 18

Pravo na uvjerenje i vjeru

Članak 19

Pravo na slobodu mišljenja i informiranja

Članak 20

Pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanje

Članak 21

Pravo na sudjelovanje u upravljanju svojom zemljom i pravo na slobodne izbore

Članak 22

Pravo na socijalnu sigurnost

Članak 23

Pravo na slobodan izbor zaposlenja i pravo osnivanja i pristupanja u sindikate

Članak 24

Pravo na odmor i slobodno vrijeme

Članak 25

Pravo na odgovarajući životni standard

Članak 26

Pravo na odgoj i obrazovanje

Članak 27

Pravo na sudjelovanje u kulturnom životu svoje zajednice

Članak 28

Pravo na društveni i međunarodni poredak, utvrđen ovom Deklaracijom

Članak 29

Svatko ima obveze prema svojoj zajednici u kojoj je jedino moguć neovisan i cjelovit razvoj njegove osobnosti

Članak 30

Pravo na zaštitu od poništavanja ovdje utvrđenih prava i sloboda od strane neke države, skupine ili pojedinca

Copyright © 1999 Human Rights Resource Center, University of Minnesota, Reproduced with permission

Opća deklaracija o ljudskim pravima

usvojena i proglašena na Općoj skupštini Ujedinjenih naroda, 10. prosinca 1948. godine (rezolucija br. 217 A /III/)

Preambula

Budući da je priznanje urođenog dostojanstva te jednakih i neotuđivih prava svih članova ljudske obitelji temelj slobode, pravde i mira u svijetu,

budući da je nepoštivanje i zanemarivanje ljudskih prava rezultiralo barbarskim postupcima koji vrijeđaju savjest čovječanstva i da je izgradnja svijeta u kojemu će ljudska bića uživati slobodu govora i uvjerenja te biti pošteđena straha i neimaštine, proglašena najvećom težnjom svih ljudi,

budući da je ljudska prava prijeko potrebno zaštititi vladavinom prava, kako čovjek ne bi morao pribjeći, kao krajnjem sredstvu, pobuni protiv tiranije i ugnjetavanja,

budući da je bitno promicati razvoj prijateljskih odnosa među narodima,

budući da su narodi u Povelji Ujedinjenih naroda ponovno potvrdili svoju vjeru u temeljna ljudska prava, u dostojanstvo i vrijednost ljudske osobe i ravnopravnost muškaraca i žena te odlučili promicati društveni napredak i poboljšati uvjete života u većoj slobodi,

budući da su se države članice obvezale da će u suradnji s Ujedinjenim narodima osigurati opće poštivanje i primjenu ljudskih prava i temeljnih sloboda,

budući da je opće razumijevanje tih prava i sloboda ključno za puno ostvarenje te obveze,

u ovom času, stoga,

Opća skupština proglašava

Opću deklaraciju o ljudskim pravima kao zajedničku tekovinu svih naroda i država, kako bi svaki pojedinac i svaki dio društva, imajući ovu Deklaraciju stalno na umu, poučavanjem i učenjem težili promicanju ljudskih prava i sloboda te progresivnim domaćim i međunarodnim mjerama osigurali njihovo opće i djelotvorno priznanje i poštivanje, kako među narodima država članica, tako i među narodima na područjima koja se nalaze pod njihovom jurisdikcijom.

Članak 1.

Sva ljudska bića rađaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima. Ona su obdarena razumom i svijesću pa jedna prema drugima trebaju postupati u duhu bratstva.

Članak 2.

Svakome pripadaju sva prava i slobode utvrđene u ovoj Deklaraciji bez ikakve razlike glede rase, boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovine, rođenja ili neke druge okolnosti.

Nadalje, ne smije se praviti nikakva razlika zbog političkog, pravnog ili međunarodnog statusa zemlje ili područja kojemu neka osoba pripada, bilo da je to područje neovisno, pod starateljstvom, nesamoupravno, ili mu je na neki drugi način ograničen suverenitet.

Članak 3.

Svatko ima pravo na život, slobodu i osobnu sigurnost.

Članak 4.

Nitko se ne smije držati u ropstvu ili odnosu sličnom ropstvu; ropstvo i trgovina robljem zabranjuju se u svim njihovim oblicima.

Članak 5.

Nitko ne smije biti podvrgnut mučenju ili okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupku ili kazni.

Članak 6.

Svatko ima pravo da ga se svugdje pred zakonom priznaje kao osobu.

Članak 7.

Svi su pred zakonom jednaki i svi imaju pravo na jednaku pravnu zaštitu, bez ikakve diskriminacije.

Svi imaju pravo na jednaku zaštitu od bilo kojeg oblika diskriminacije kojim se krši ova Deklaracija, kao i od svakog poticanja na takvu diskriminaciju.

Članak 8.

Svatko ima pravo na djelotvornu odštetu putem nadležnih domaćih sudova zbog djela kojima su povrijeđena njegova temeljna prava zajamčena ustavom ili zakonom.

Članak 9.

Nitko ne smije biti podvrgnut samovoljnom uhićenju, zatvoru ili izgonu.

Članak 10.

Svatko ima potpuno isto pravo na pravično i javno saslušanje od strane neovisnog i nepristranog suda radi utvrđivanja njegovih prava i obveza, i bilo koje kaznene optužbe protiv njega.

Članak 11.

1. Svatko optužen za kazneno djelo ima pravo da ga se smatra nevinim dok se njegova krivnja zakonski ne utvrdi u javnom postupku u kojemu su mu pružena sva jamstva za obranu.
2. Nitko ne smije biti proglašen krivim za kazneno djelo počinjeno činom ili propustom koji, po domaćem ili međunarodnom pravu u času počinjenja nije bio predviđen kao kazneno djelo. Ne smije se odrediti ni teža kazna od one koja je bila primjenjiva u času kad je kazneno djelo počinjeno.

Članak 12.

Nitko ne smije biti podvrgnut samovoljnom miješanju u njegov privatni život, obitelj, dom ili dopisivanje, niti napadima na njegovu čast i ugled. Svatko ima pravo na pravnu zaštitu protiv takvog miješanja ili napada.

Članak 13.

1. Svatko ima pravo na slobodu kretanja i boravka u granicama bilo koje države.
2. Svatko ima pravo napustiti svoju i bilo koju drugu zemlju i vratiti se u svoju zemlju.

Članak 14.

1. Svatko pred progonom ima pravo tražiti i dobiti utočište u drugim zemljama.
2. Na to se pravo ne može pozivati u slučaju progona koji su izravna posljedica nepolitičkih zločina ili djela protivnih ciljevima i načelima Ujedinjenih naroda.

Članak 15.

1. Svatko ima pravo na državljanstvo.
2. Nitko ne smije biti samovoljno lišen svoga državljanstva niti mu se smije odreći pravo na promjenu državljanstva.

Članak 16.

1. Punoljetni muškarci i žene imaju pravo na sklapanje braka i osnivanje obitelji bez ikakvih ograničenja glede rase, nacionalnosti ili vjere. Oni imaju ista prava prilikom sklapanja braka, u braku i tijekom razvoda.
2. Brak se može sklopiti samo uz slobodan i potpun pristanak

osoba koje stupaju u brak.

3. Obitelj je prirodna i temeljna društvena jedinica, i ima pravo na zaštitu društva i države.

Članak 17.

1. Svatko ima pravo posjedovati imovinu samostalno ili u zajednici s drugima.
2. Nitko ne smije biti samovoljno lišen svoje imovine.

Članak 18.

Svatko ima pravo na slobodu mišljenja, savjesti i vjere; to pravo uključuje slobodu da se mijenja vjera ili uvjerenje i slobodu da se, bilo pojedinačno ili u zajednici s drugima, javno ili privatno, iskazuje svoja vjera ili uvjerenje poučavanjem, praktičnim vrenjem, bogoslužjem i obredima.

Članak 19.

Svatko ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu zadržavanja mišljenja bez vanjskih pritisaka te slobodu traženja, primanja i širenja informacija i ideja putem bilo kojeg sredstva javnog priopćavanja i bez obzira na granice.

Članak 20.

1. Svatko ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja.
2. Nitko se ne smije prisiljavati na pripadanje nekoj udruzi.

Članak 21.

1. Svatko ima pravo sudjelovati u upravljanju svojom zemljom neposredno ili preko slobodno izabranih predstavnika.
2. Svatko ima pravo na jednak pristup javnim službama u svojoj zemlji.
3. Volja je naroda temelj državne vlasti; ta se volja mora izražavati na povremenim i poštenim izborima, koji se provode uz opće i jednako pravo glasa, tajnim glasovanjem ili nekim drugim jednako slobodnim glasačkim postupkom.

Članak 22.

Svatko kao pripadnik društva ima, putem državnih programa i međunarodne suradnje, a u skladu s organizacijom i mogućnostima svake pojedine države, pravo na socijalnu sigurnost i ostvarenje gospodarskih, socijalnih i kulturnih prava koja su uvjet njegova dostojanstva i neometanog razvoja njegove osobnosti.

Članak 23.

1. Svatko ima pravo na rad, slobodan izbor zaposlenja, pravedne i primjerene uvjete za rad i zaštitu od nezaposlenosti.
2. Svatko bez ikakve razlike ima pravo na jednaku naknadu za isti rad.
3. Svatko tko radi, ima pravo na pravednu i primjerenu naknadu koja njemu i njegovoj obitelji osigurava život dostojan čovjeka i koja se prema potrebi dopunjuje drugim sredstvima socijalne zaštite.
4. Svatko ima pravo osnivati sindikate i njima pristupati kako bi zaštitio svoje interese.

Članak 24.

Svatko ima pravo na odmor i slobodno vrijeme, uključujući razumno smanjenje radnih sati i povremene plaćene neradne dane.

Članak 25.

1. Svatko ima pravo na životni standard koji odgovara zdravlju i dobrobiti njega samoga i njegove obitelji, uključujući prehranu, odjeću, stanovanje, liječničku njegu i potrebne socijalne usluge, kao i pravo na zaštitu u slučaju nezaposlenosti, bolesti, nesposobnosti, udovištva, starosti ili nekog drugog životnog nedostatka u uvjetima koji su izvan njegova nadzora.
2. Materinstvu i djetinjstvu pripada posebna skrb i pomoć. Sva djeca, ona rođena u braku kao i ona koja su rođena izvan njega, moraju uživati istu socijalnu zaštitu.

Članak 26.

1. Svatko ima pravo na odgoj i obrazovanje. Odgoj i obrazovanje mora biti besplatno, barem na osnovnom i općeobrazovnom stupnju. Osnovno obrazovanje mora biti obvezno. Tehničko i strukovno obrazovanje mora biti dostupno svima; više i visoko obrazovanje mora biti dostupno svima prema sposobnostima.
2. Odgoj i obrazovanje mora biti usmjereno punom razvoju ljudske osobe i jačati poštivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda. On mora promicati razumijevanje, snošljivost i prijateljstvo među svim narodima, rasnim ili vjerskim grupama te podupirati djelatnost Ujedinjenih naroda na održanju mira.
3. Roditelji imaju pravo prvenstva u izboru obrazovanja za svoja djecu.

Članak 27.

1. Svatko ima pravo slobodno sudjelovati u kulturnom životu svoje zajednice, uživati u umjetnosti, pridonositi znanstvenom razvoju i koristiti njegove prednosti.
2. Svatko ima pravo na zaštitu moralnih i materijalnih interesa od bilo kojeg znanstvenog, književnog ili umjetničkog djela kojemu je autor.

Članak 28.

Svatko ima pravo na društveni i međunarodni poredak u kojemu se prava i slobode utvrđene ovom Deklaracijom mogu u punoj mjeri ostvariti.

Članak 29.

1. Svatko ima obveze prema onoj zajednici u kojoj je jedino moguć neovisan i cjelovit razvoj njegove osobnosti.
2. U korištenju svojih prava i sloboda svatko može biti podvrgnut samo onim ograničenjima koja su utvrđena zakonom, isključivo radi osiguranja potrebnog priznanja i poštivanja prava i sloboda drugih te radi ispunjenja pravednih zahtjeva morala, javnog reda i općeg blagostanja u demokratskom društvu.
3. Ta prava i slobode se ni u kojem slučaju ne smiju koristiti protivno ciljevima i načelima Ujedinjenih naroda.

Članak 30.

Ništa se u ovoj Deklaraciji ne može tumačiti tako da podrazumijeva pravo neke države, grupe ili pojedinca da poduzmu bilo koju akciju ili izvrše bilo koji čin kojim se poništava neko od ovdje utvrđenih prava i sloboda.

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (ICCPR)

(neslužbeni sažetak)

- Ovaj je pakt usvojila Opća skupština Ujedinjenih naroda 16. prosinca 1966. godine, a stupio je na snagu 23. ožujka 1976. godine. Do kraja 2001. g. Konvenciju su ratificirale 147 zemlje.
- Pakt dodatno razrađuje građanska i politička prava i slobode navedene u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima.
- Prema članku 1., ovog Pakta države se obvezuju razvijati pravo na samoodređenje kao i na poštivanje ovog prava. Također se priznaju prava svih naroda na slobodno posjedovanje, trgovinu i raspolaganje svojim prirodnim bogatstvima i resursima.

U prava pojedinaca koja jamči ovaj pakt ubrajaju se sljedeća prava:

Članak 2.

Pravo na djelotvorni pravni lijek radi zaštite od povrede prava, čak i onda kada prekršitelj nastupa kao osoba koja djeluje u službenom svojstvu.

Članak 3.

Pravo na jednakost muškaraca i žena u uživanju njihovih građanskih i političkih prava.

Članak 6.

Pravo na život i preživljavanje.

Članak 7.

Pravo na zaštitu od nečovječnog i ponižavajućeg postupka ili kazni.

Članak 8.

Pravo na zaštitu od ropstva ili bilo kakve prisile.

Članak 9.

Pravo na osobnu sigurnost i slobodu, kao i pravo na zaštitu od samovoljnog uhićenja ili pritvora.

Članak 11.

Pravo na zaštitu od dužničkog zatvora.

Članak 12.

Pravo na slobodu kretanja.

Članak 14.

Pravo na jednakost pred zakonom, pravo da se pretpostavlja da je optuženi smatra nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja, kao i da ima pravo na pravično i javno saslušanje od strane nepristranog suda.

Članak 16.

Pravo da pred zakonom bude priznat kao osoba.

Pakt je pravno obvezujući dokument: Odbor za ljudska prava osnovan po Članku 28., nadgleda njegovu primjenu.

Članak 17.

Pravo na privatnost i pravnu zaštitu privatnosti.

Članak 18.

Pravo na slobodu misli, savjesti i vjere.

Članak 19.

Pravo na slobodu mišljenja i izražavanja.

Članak 20.

Zabrana poticanja na rat ili nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju.

Članak 21.

Pravo na mirno okupljanje.

Članak 22.

Pravo na slobodu udruživanja.

Članak 23.

Pravo na brak i osnivanje obitelji.

Članak 24.

Prava djece (status malodobne osobe, nacionalnost, registraciju i na ime).

Članak 25.

Pravo sudjelovanje u vođenju javnih poslova, da bira i da se bude biran i da ima slobodan pristup javnim službama.

Članak 26.

Pravo na jednakost pred zakonom i jednaku pravnu zaštitu.

Članak 27.

Pravo za članove vjerskih, etničkih ili jezičnih manjina da slobodno uživaju u svojoj kulturi i iskazuju svoju vjeru i da se služe svojim jezikom.

Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR)

(neslužbeni sažetak)

Kulturna prava (1966.), kao i Opća deklaracija o ljudskim pravima (1948. g.) i Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966. g.) čine Međunarodnu povelju prava. U skladu s Općom deklaracijom pakt priznaje da se "ideal o slobodnim ljudskim bićima koja uživaju građanske i političke slobode, i koje ne žive u strahu i oskudici može postići jedino ako se stvore uvjeti da svatko može uživati u svojim građanskim i političkim pravima, kao i u svojim ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima."

Članak 1.

Svi narodi imaju pravo na samoodređenje, uključujući tu i pravo na određivanje svoga političkog statusa i da osiguraju svoj gospodarski, društveni i kulturni razvoj.

Članak 2.

Svaka država članica poduzima do krajnjih granica mjere ovisno o svojim raspoloživim resursima za postepenu puno ostvarenje prava iz ovoga Sporazuma. Svatko ima ista prava bez ikakve diskriminacije.

Članak 3.

Države će poduzeti sve mjere radi osiguranja jednakih prava za muškarce i žene, a u vezi uživanja svih prava iz ovoga Sporazuma.

Članak 4.

Ova se prava mogu ograničiti jedino ako je to spojivo s prirodom tih prava, i isključivo radi ostvarivanja opće dobrobiti u demokratskom društvu.

Članak 5.

Ni jedan pojedinac, grupa ili država nemaju pravo poništavati bilo koje od ovih prava.

Članak 6.

Svatko ima pravo na rad uključujući pravo stjecanja sredstava za život kroz rad koji slobodno odabere i prihvati.

Članak 7.

Svatko ima pravo na pravedne uvjete rada, naknadu koja osigurava pristojan život za njega i njegovu obitelj, jednaku nadnicu za rad iste vrijednosti, sigurne i zdrave radne uvjete, jednake mogućnosti za unapređivanje na poslu, pravo na odmor i slobodno vrijeme.

Članak 8.

Svatko ima pravo osnivanja i učlanjivanja u sindikate, kao i pravo na štrajk.

Izvor: Centar za ljudska prava države Minnesota, na temelju Centra za ljudska prava UN-a, Međunarodna povelja o ljudskim pravima, List br. 2.

Članak 9.

Svatko ima pravo na socijalnu sigurnost, uključujući tu i socijalno osiguranje.

Članak 10.

Obitelj ima pravo na zaštitu i pomoć. U brak se stupa uz slobodan pristanak osoba koje namjeravaju stupiti u brak. Za majke je osigurana posebna zaštita radi zaštite materinstva. Posebne mjere se poduzimaju u korist djece, bez ikakve diskriminacije. Djeca i mladi moraju biti zaštićeni od ekonomskog izrabljivanja. Njihovo zapošljavanje na opasnim i po zdravlje štetnim poslovima treba zabraniti. Postoji dobna granica ispod koje se zabranjuje dječji plaćeni rad.

Članak 11.

Svatko ima pravo na životni standard primjeren njemu i njegovoj obitelji, uključujući odgovarajuću prehranu, odjeću i stanovanje. Svatko ima pravo na slobodu od gladi.

Članak 12.

Svatko ima pravo na uživanje najvišeg mogućeg standarda tjelesnog i duševnog zdravlja.

Članak 13.

Svatko ima pravo na odgoj i obrazovanje. Osnovno školovanje mora biti obvezatno i besplatno za sve.

Članak 14.

One države u kojima nije osigurano obavezno i besplatno osnovno obrazovanje, trebaju razraditi plan kako osigurati takvo obrazovanje.

Članak 15.

Svatko ima pravo sudjelovanja u kulturnom životu i uživati pogodnosti znanstvenog napretka.

Konvencija o pravima djeteta (neslužbeni sažetak)

- Konvencija o pravima djeteta (CRC) predstavlja najprihvaćeniji instrument zaštite ljudskih prava, kojega su ratificirale sve zemlje svijeta, osim dviju. Konvencija objedinjuje široki raspon ljudskih prava - građanskih, političkih, ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava djece - u jednom jedinom dokumentu. Konvenciju su prihvatili i Ujedinjeni narodi.
- Usvojila ju je Opća skupština na dan 20. studenog 1989., a stupila je na snagu u rujnu 1990. g.
- Konvencija navodi u 41. članku ljudska prava koja se štite i poštuju kod svakog djeteta do 18. godine njegove starosti.

Članak 1.

Definira pojam djeteta kao svako ljudsko biće mlađe od 18 godina, osim ako se prema zakonu primjenjivom na dijete punoljetnost ne stječe ranije."

Članak 2.

Prava koja se štite Konvencijom moraju biti osigurana od svih oblika diskriminacije.

Članak 3.

U svim akcijama koje se odnose na djecu prednost mora imati najbolji interes djeteta.

Članak 5.

Država mora poštivati odgovornost, prava i dužnosti roditelja, ili proširene obitelji.

Članak 6.

Svako dijete ima prirodno pravo na život.

Članak 7.

Dijete ima pravo na ime, na državljanstvo, kao i da zna svoje roditelje i uživa njihovu skrb.

Članak 8.

Dijete ima pravo na svoj identitet i državljanstvo.

Članak 9.

Dijete ima pravo da ne bude razdvojeno od svojih roditelja, osim kada je u pitanju njegov najbolji interes, kao i u slučaju sudske presude.

Članak 12.

Dijete ima pravo izražavati mišljenja o svim pitanjima koje se tiču njega, pri čemu se dječja mišljenja moraju uvažavati.

Članak 13.

Dijete ima pravo na slobodu izražavanja, uključujući tu i pravo na traženje, primanje i širenje informacija i ideja svih vrsta.

Članak 14.

Pravo djeteta na slobodu misli, savjesti i vjere mora se poštovati.

Članak 15.

Dijete ima pravo na slobodu udruživanja i mirnog okupljanja.

Članak 16

Niti jedno dijete ne može biti podvrgnuto samovoljnom ili nezakonitom miješanju u njegov privatni život, obitelj, dom ili dopisivanje. Dijete je zaštićeno od nezakonitih napada na njegov čast i ugled.

Članak 17.

Država osigurava prava djeteta na pristup informacijama iz državnih i međunarodnih izvora.

Članak 18.

Roditelji su prije svih odgovorni za odgoj i razvoj djeteta.

Članak 19.

Država će poduzeti sve zakonodavne, upravne, socijalne i prosvjetne mjere radi zaštite djeteta od svih oblika tjelesnog i duševnog nasilja, povreda, zlorababe, zanemarivanja djeteta, zlostavljanja ili iskorištavanja djeteta.

Članak 24.

Dijete ima pravo na najveći mogući stupanj zdravstvene zaštite, pri čemu je naglasak na primarnoj zdravstvenoj zaštiti i razvoju preventivne zdravstvene zaštite.

Članak 26.

Dijete ima pravo na korištenje povlastica na osnovu socijalne sigurnosti.

Članak 27.

Dijete ima pravo na životni standard koji mu omogućuje tjelesni, duševni, duhovni, moralni i društveni razvoj.

Članak 28.

Dijete ima pravo na odgoj i obrazovanje. Država propisuje osnovno obrazovanje obavezno, dostupnim i besplatnim svoj djeci, te potiče razvoj različitih oblika srednjeg obrazovanja, čineći ga dostupnim svakom djetetu. Disciplina u školi provodi se na način koji je u skladu s dostojanstvom djetetove ličnosti. Odgoj je usmjeren na razvoj osobnosti, talenata i sposobnosti, poštivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda, odgovornog života u slobodnom društvu u duhu mira, prijateljstva, razumijevanja, tolerancije i jednakosti, kao i razvijanje osjećaja poštivanja prirodnog okoliša.

Članak 30.

Dijete ima pravo na uživanje svoje vlastite kulture.

Članak 31.

Dijete ima pravo na odmor, na igru i slobodno sudjelovanje u kulturnom životu i umjetničkom stvaralaštvu.

Članak 32.

Dijete mora biti zaštićeno od ekonomskog izrabljivanja i rada koji bi mogao biti opasan za njegov život i razvoj.

Članak 33.

Dijete mora biti zaštićeno od nezakonite uporabe opojnih droga.

Članak 34.

Dijete mora biti zaštićeno od svih oblika spolnog iskorištavanja spolnog zlostavljanja, navođenja djece na prostituciju i na ostale nezakonite spolne postupke, od iskorištavanja u pornografskim predstavama i materijalima.

Članak 38.

Država poduzima sve ostvarive mjere radi zaštite i skrbi za djecu pogođenu oružanim sukobima.

Članak 40.

Za svako dijete optuženo za izvršenje kaznenog djela jamči se da će se smatrati nevinim, dok mu se ne dokaže krivnja. Isto tako osigurat će mu se pravna pomoć kod pripreme i iznošenja njegovog slučaja, te neće biti prisiljavano na davanje izjave ili na priznavanje krivnje. U punoj mjeri će se poštovati njegova privatnost, s njim će se postupati prikladno njegovoj dobi, okolnostima i njegovoj dobrobiti. Ne može mu se izreći teška kazna niti doživotni zatvor, bez ispitivanja mogućnosti oslobađanja od odgovornosti za kaznena djela koja izvrše djeca u dobi mlađoj od 18 godina.

Puni tekst Konvencije i Protokola možete pogledati i skinuti s mnogih internetskih stranica, poput stranice UNICEF-a (www.unicef.org/crc)

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava (sažetak)

Prema odredbama ove Konvencije, koja je potpisana 4. studenog 1950. g. u Rimu, a stupila na snagu 1953. godine, države članice jamče temeljna građanska i politička prava u pravno uređenoj državi, ne samo svojim građanima već i osobama koje se nalaze "pod njihovom jurisdikcijom". Države ili pojedinci mogu podnijeti tužbe sudu osnovanom na temelju ove Konvencije. Međutim, to ne znači da je Konvencija inkorporirana u pravni sustav svake od država članica. Teorija međunarodnog prava, koja proglašava ljudska prava temeljima, i postavlja ih iznad zakonodavstva i prakse suverenih država, ovim je naišla i na svoju praktičnu primjenu.

ZAJAMČENA PRAVA

Pravo na život (Članak 2.)

Članak 2. štiti pojedinca od smrtne kazne koju bi mu svojevoljno izrekla država, što ne isključuje izvršenje smrtne kazne, ako se ono vrši u skladu sa zakonom. Protokol br. 6 zabranjuje smrtnu kaznu u mirno doba, a usvojen je 1985. godine. Novi protokol kojim se zabranjuje smrtna kazna je u pripremi.

Pravo na slobodu i osobnu sigurnost (Članak 5.)

Članak 5. jamči ljudima fizičku slobodu štiteći ih od samovoljnog uhićenja i zatočenja i, shodno tome, jamči im određena proceduralna prava. Njegove odredbe su proširene Člankom 1. u Protokolu br. 4 koji zabranjuje zatočenje zbog dugova.

Pravo na pošteno suđenje u građansko pravim i kaznenim postupcima (Članak 6.)

Ovo je pravo dopunjeno Člankom 13., kojim se osigurava pravo na učinkovitu zaštitu pred domaćim državnim tijelima. Članak 6. sadrži odredbu o tome da se postupak mora održati u "razumnom roku". Žalbe na kršenje ove odredbe spadaju u najčešću vrstu žalbi podnositelja. Pojam poštenog suđenja dopunjen je načelom iz kaznenog prava da se odredbe kaznenog prava ne mogu primjenjivati retroaktivno (Članak 7.), pravo na žalbu u kaznenom postupku, pravo na naknadu štete zbog nezakonito izrečene presude, kao i pravo da se nikome ne može dvaput suditi niti izreći kazna za isto kazneno djelo (Članci 2., 3. i 4. Protokola br. 7).

Pravo na poštivanje privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja (Članak 8.)

To može biti u vezi s pravom na brak i osnivanja obitelji (Članak 12.)

Jednakopravnost i jednaku odgovornost supružnika u braku (Članak 5. Protokola br. 7)

Pravo slobode izražavanja (uključujući tu i slobodu tiska) (Članak 10.)

Zahtjevi ovoga temeljnog prava predstavljaju logičan razvoj prava zajamčenih u Članku 9. (sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovijesti).

Pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanje (Članak 11.)

Pravo na mirno uživanje imovine (Članak 1. Protokola br. 1).

Pravo na odgoj i obrazovanje (Članak 2. iz Protokola br. 1)

Pravo na slobodne izbore (Članak 3. Protokola br. 1)

Vijeće Europe i zaštita ljudskih prava

Pravo na slobodu kretanja i slobodan izbor mjesta življenja (Članak 2. Protokola br. 4)

ŠTO JE ZABRANJENO

Mučenje, nečovječno postupanje i kažnjavanje (Članak 3)

Ropstvo, podčinjavanje i prisilan rad (Članak 4.)

Diskriminacija u uživanju prava i sloboda zagwarantiranih ovom Konvencijom (Članak 14.)

Progon vlastitih državljana ili uskraćivanje njihovog prava na ulazak u zemlju, kao i kolektivni progon stranaca (Članak 3. i 4. Protokola br. 4)

Proceduralna zaštita stranaca pod prijetnjom izгона iz zemlje (Članak 1. Protokola br. 7)

Konvencija pruža mogućnost Europskom sudu za ljudska prava da postupa po podnijetim pojedinačnim podnescima i sudi u međudržavnim sporovima. Suci su potpuno neovisni u radu i bira ih Parlamentarna skupština.

Odbor ministara Vijeća Europe nadzire izvršenje presuda u slučajevima kada je utvrđeno kršenje propisa, osiguravajući tako da država poduzima primjerene mjere, na primjer uvođenjem novih administrativnih postupaka ili zakonskih propisa.

Izvor: Opća uprava za ljudska prava Vijeća Europe, www.coe.int/T/E/Human_rights/

Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, nadopunjena protokolom br. 1 I

Rim, 4. studenoga 1950. godine

Tekst Konvencije nadopunjen je u skladu s Protokolom br. 1 I (ETS br. 45.) koji je stupio na snagu 21. rujna 1970. godine, Protokolom br. 5 (ETS br. 55) koji je stupio na snagu 20. prosinca 1971. godine i Protokolom br. 8 (ETS br. 118) koji je stupio na snagu 1. siječnja 1990. godine te obuhvaća i tekst Protokola br. 2 (ETS br. 44) koji je, u skladu s člankom 5., paragraf 3, sastavni dio Konvencije od njezina stupanja na snagu 21. rujna 1970. godine. Sve odredbe koje su nadopunjene ili dodane ovim protokolima zamijenjene su Protokolom br. 1 I (ETS br. 155) od datuma njegova stupanja na snagu 1. studenog 1998. godine. Tog datuma je Protokol br. 9 (ETS br. 140), koji je stupio na snagu 1. listopada 1994. godine, ukinut, a Protokol br. 10 (ETS br. 146) je izgubio svoju svrhu.

- Vlade potpisnice, članice Vijeća Europe, uzimajući u obzir Opću deklaraciju o ljudskim pravima koju je Opća skupština Ujedinjenih naroda proglasila 10. prosinca 1948.;
- uzimajući u obzir da ta Deklaracija nastoji osigurati opće i djelotvorno priznanje i poštovanje u njoj proglašenih prava;
- uzimajući u obzir da je cilj Vijeća Europe postizanje većeg jedinstva njegovih članica, da je jedan od načina postizanja toga cilja očuvanje i daljnje ostvarivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda;
- potvrđujući svoju duboku privrženost tim temeljnim slobodama koje su osnova pravde i mira u svijetu i koje su najbolje zaštićene istinskom političkom demokracijom, s jedne strane, te zajedničkim razumijevanjem i
- poštivanjem ljudskih prava o kojima te slobode ovise, s druge strane;
- odlučne, kao vlade europskih država koje su vođene istinskim duhom političkih ideala i tradicije poštivanja slobode i vladavine prava, koji su njihova zajednička baština, poduzeti početne korake da bi zajednički osigurale ostvarivanje određenih prava utvrđenih Općom deklaracijom,

sporazumjele su se kako slijedi:

Članak 1. Obveza poštivanja ljudskih prava

Visoke ugovorne stranke osigurat će svakoj osobi pod svojom jurisdikcijom prava i slobode određene u odjeljku I. ove Konvencije.

ODJELJAK II. - Prava i slobode

Članak 2.¹ Pravo na život

1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. Nitko ne smije biti namjerno lišen života osim u izvršenju sudske presude na smrtnu kaznu za kaznena djela za koja je ta kazna predviđena zakonom.
2. Nije u suprotnosti s odredbama ovog članka lišenje života proizašlo iz upotrebe sile koja je bila nužno potrebna:
 - a) pri obrani bilo koje osobe od protupravnog nasilja;
 - b) pri zakonitom uhićenju ili pri sprječavanju bijega osobe zakonito lišene slobode;
 - c) radi suzbijanja pobune ili ustanka u skladu sa zakonom.

Članak 3.² Zabrana mučenja

Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.

Članak 4.¹ Zabrana ropstva i prisilnog rada

1. Nitko se ne smije držati u ropstvu ili ropstvu sličnom odnosu.
2. Nitko se ne smije siliti na prisilan ili obvezatan rad.
3. U svrhu tumačenja ovoga članka pojam "prisilni ili obvezatni rad" ne obuhvaća:
 - a) svaki rad koji se u skladu s člankom 5. ove Konvencije zahtjeva od neke osobe na redovitom izdržavanju kazne ili za vrijeme uvjetnog otpusta na slobodu;
 - b) svaku vojnu službu ili, u zemljama gdje se dopušta odbijanje obnašanja vojne službe zbog prigovora savjesti, drugu službu određenu umjesto obvezatne vojne službe;
 - c) svaku službu koja se traži u slučaju nepogode ili nesreće koje ugrožavaju život i blagostanje zajednice;
 - d) svaki rad ili službu koji su dio uobičajenih građanskih obveza.

Članak 5.¹ Pravo na slobodu i sigurnost

1. Svatko ima pravo na slobodu i na osobnu sigurnost. Nitko se ne smije lišiti slobode, osim u sljedećim slučajevima i u postupku propisanim zakonom:
 - a) ako je zatvoren u skladu sa zakonom nakon presude nadležnog suda;
 - b) ako je zakonito uhićen ili pritvoren zbog nepoštivanja zakonitog sudskog naloga radi osiguranja izvršenja neke zakonom propisane obveze;
 - c) ako je zakonito uhićen ili pritvoren radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti kad postoji osnovana sumnja da je počinio kazneno djelo ili kad je razumno vjerovati da je to nužno radi sprječavanja izvršenja kaznenog djela ili bijega nakon njegova počinjenja;
 - d) ako se radi o zakonitom zatvaranju maloljetnika radi izricanja odgojne mjere nadzora ili o njegovu zakonitom pritvoru radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti;
 - e) ako se radi o zakonitom lišenju slobode osoba radi sprječavanja širenja zaraznih bolesti, o pritvaranju umobolnika, alkoholičara, ovisnika o drogi ili skitnica;
 - f) ako se radi o zakonitom uhićenju ili pritvoru neke osobe kako bi je se spriječilo da neovlašteno uđe u zemlju ili osobe protiv koje je u tijeku postupak protjerivanja ili izručenja.

2. Svatko tko je uhićen mora, u najkraćem roku biti obaviješten, na jeziku koji razumije, o razlozima toga uhićenja i o svakoj optužbi protiv sebe.
3. Svatko uhićen ili pritvoren u uvjetima predviđenim stavkom 1. c) ovoga članka mora se u najkraćem roku izvesti pred suca, ili pred drugo zakonom određeno tijelo sudbene vlasti, i ima pravo u razumnom roku biti suđen ili pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati davanjem jamstva da će ta osoba pristupiti suđenju.
4. Svatko tko je lišen slobode uhićenjem ili pritvaranjem, ima pravo pokrenuti sudski postupak u kojemu će se brzo odlučiti o zakonitosti njegova pritvaranja ili o njegovu puštanju na slobodu ako je pritvaranje bilo nezakonito.
5. Svatko tko je žrtva uhićenja ili pritvaranja suprotno odredbama ovoga članka, ima izvršivo pravo na odštetu.

Članak 6.³ Pravo na pošteno suđenje

1. Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Presuda se mora izreći javno, ali se sredstva priopćavanja i javnost mogu isključiti iz cijele rasprave ili njezinog dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kad interesi maloljetnika ili privatnog života stranaka to traže, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima gdje bi javnost mogla biti štetna za interes pravde.
2. Svatko optužen za kazneno djelo smatrat će se nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom.
3. Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava:
 - a) da u najkraćem roku bude obaviješten, potanko i na jeziku koji razumije, o prirodi i razlozima optužbe koja se podiže protiv njega;
 - b) da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu svoje obrane;
 - c) da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava platiti branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja, kad to nalažu interesi pravde;
 - d) da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe i da se osigura prisustvo i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe;
 - e) besplatnu pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava u sudu.

Članak 7.⁴ Nema kazne bez zakona

1. Nitko ne može biti proglašen krivim za kazneno djelo počinjeno činom ili propustom koji, u času počinjenja, po unutarnjem ili po međunarodnom pravu nisu bili predviđeni kao kazneno djelo. Isto se tako ne može odrediti teža kazna od one koja je bila primjenjiva u času kad je kazneno djelo počinjeno.
2. Ovaj članak ne priječi suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe za neki čin ili propust koji je u času počinjenja predstavljao kazneno djelo u skladu s općim načelima prava priznatim od civiliziranih naroda.

Članak 8.¹ Pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života

1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.
2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

Članak 9.¹ Sloboda mišljenja, savjesti i vjere

1. Svatko ima pravo na slobodu mišljenja, savjesti i vjere; to pravo uključuje slobodu da se vjera promijeni ili uvjerenje i slobodu da pojedinačno ili u zajednici s drugima, javno ili privatno, iskazuje svoju vjeru ili uvjerenje bogoslužjem, poučavanjem, praktičnim vršenjem i obredima.
2. Sloboda iskazivanja vjere ili uvjerenja podvrgnut će se samo takvim ograničenjima koja su propisana zakonom i koja su u demokratskom društvu nužna radi interesa javnog reda i mira, zaštite javnog reda, zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

Članak 10.¹ Sloboda izražavanja

1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava državu da podvrgnu režimu dozvola ustanove koje obavljaju djelatnost radija ili televizije te kinematografsku djelatnost.
2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.

Članak 11.⁵ Sloboda okupljanja i udruživanja

1. Svatko ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima, uključujući pravo osnivati sindikate ili im pristupati radi zaštite svojih interesa.
2. Ne mogu se postavljati nikakva ograničenja ostvarivanju tih prava, osim onih koja su propisana zakonom i koja su u demokratskom društvu nužna radi interesa državne sigurnosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih. Ovaj članak ne zabranjuje da se nameću zakonska ograničenja u ostvarivanju tih prava pripadnicima oružanih snaga, policije ili državne uprave.

Članak 12.¹ Pravo na brak

Muškarci i žene u dobi za sklapanje braka imaju pravo stupiti u brak i osnovati obitelj, u skladu s domaćim zakonima koji uređuju ostvarenje tog prava.

Članak 13.¹ Pravo na djelotvoran pravni lijek

Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđeni, ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.

Članak 14.¹ Zabrana diskriminacije

Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost.

Članak 15.¹ Derogiranje u vrijeme izvanrednog stanja

1. U vrijeme rata ili drugog izvanrednog stanja koje ugrožava opstanak naroda svaka visoka ugovorna stranka može, u opsegu koji je strogo određen potrebama tih izvanrednih prilika, poduzeti mjere koje derogiraju njezine obveze iz ove Konvencije, uz uvjet da te mjere nisu nespojive s njezinim ostalim obvezama po međunarodnom pravu.
2. Na temelju te odredbe ne može se derogirati članak 2., osim za slučajeve smrti prouzročene zakonitim ratnim činima, niti članci 3., 4. (stavak 1.) i 7.
3. Svaka visoka ugovorna stranka koja se posluži tim pravom derogiranja svojih obveza mora glavnog tajnika Vijeća Europe u cijelosti obavijestiti o mjerama koje je poduzela i o razlozima radi kojih je to učinila. Ona će također obavijestiti glavnog tajnika Vijeća Europe o prestanku djelovanja tih mjera i o ponovnoj punoj primjeni svih odredaba ove Konvencije.

Članak 16.¹ Ograničenja političke djelatnosti stranaka

Ništa u člancima 10., 11. i 14. neće se smatrati kao da sprječava visoke ugovorne stranke u nametanju ograničenja političkoj djelatnosti stranaka.

Članak 17.⁶ Zabrana zloupotrebe prava

Ništa se u ovoj Konvenciji ne može tumačiti kao da uključuje za bilo koju državu, skupinu ili pojedinca neko pravo da se upusti u neku djelatnost ili da izvrši neki čin koji bi smjerali na uništenje prava ili sloboda priznatih u ovoj Konvenciji ili na njihovo ograničenje u većoj mjeri nego što se u njoj predviđa.

Članak 18.¹ Granice primjene ograničenja prava

Ograničenja prava i sloboda dopuštena ovom Konvencijom neće se primjenjivati u druge svrhe osim onih za koje su propisana.

ODJELJAK II.⁷ - Europski sud za ljudska prava

Članak 19. Ustanovljenje Suda

Radi osiguranja poštivanja obveza koje su visoke ugovorne stranke preuzele Konvencijom i dodatnim protokolima, ustanovljuje se Europski sud za ljudska prava, dalje: "Sud". On djeluje kao stalni Sud.

Članak 20. Broj sudaca

Sud se sastoji od broja sudaca jednakog broju visokih ugovornih stranaka.

Članak 21. Uvjeti za obavljanje službe

1. Suci moraju biti visokog moralnog ugleda i ispunjavati uvjete što se traže za obavljanje visokih sudačkih službi, ili pravnici priznati kao ugledni stručnjaci.
2. Suci djeluju u Sudu u osobnom svojstvu.
3. Tijekom svoga mandata suci ne mogu obavljati nikakve djelatnosti koje bi bile inkompatibilne s njihovom neovisnosti, nepristranosti ili sa zahtjevom punog radnog vremena njihove službe; o svim pitanjima koja proizađu iz primjene ovoga stavka odlučuje Sud.

Članak 22. Izbor sudaca

1. Suce u ime svake visoke ugovorne stranke bira Parlamentarna skupština većinom glasova, s liste od tri kandidata koje predlaže visoka ugovorna stranka.
2. Isti se postupak primjenjuje pri popunjavanju Suda u slučaju pristupa novih visokih ugovornih stranaka i pri popunjavanju ispraznjenih mjesta.

Članak 23. Trajanje mandata.

1. Suci se biraju na razdoblje od šest godina. Oni se mogu ponovno birati. Međutim, mandat polovice sudaca izabranih na prvom izboru istječe na kraju treće godine.
2. Suci čiji mandat istječe krajem početnog razdoblja od tri godine određuju se ždrijeбом što ga vuče glavni tajnik Vijeća Europe neposredno nakon njihova izbora.
3. Da bi se, koliko je to moguće, osiguralo obnavljanje mandata polovice sudaca svake tri godine, Parlamentarna skupština može prije pristupanja svakom sljedećem izboru, odlučiti da mandat jednog suca ili mandati više sudaca koji se imaju izabrati ne traje šest godina, ali da ne bude duži od devet ni kraći od tri godine.
4. U slučajevima kada se radi o više od jednog mandata, a Parlamentarna skupština primjenjuje prethodni stavak, mandati će se rasporediti ždrijeбом što ga vuče glavni tajnik Vijeća Europe neposredno nakon izbora.
5. Sudac izabran na mjesto suca kojemu mandat još nije istekao završava razdoblje mandata svog prethodnika.
6. Mandat sudaca istječe kad navršše 70 godina.
7. Suci ostaju na dužnosti dok ne budu zamijenjeni. Međutim, oni nastavljaju rješavanje slučajeva što su ih bili započeli.

Članak 24. Razrješenje sudaca

Sudac ne može biti razriješen svoje službe osim ako ostali suci dvotrećinskom većinom odluču da je on prestao ispunjavati tražene uvjete.

Članak 25. Tajništvo i pravni suradnici

Sud ima tajništvo čije se funkcije i organizacija propisuju poslovnikom Suda. Sudu u radu pomažu pravni suradnici.

Članak 26. Plenarna sjednica

Sud u plenarnoj sjednici:

- a) bira svoga predsjednika i jednog ili dva potpredsjednika na razdoblje od tri godine; oni se mogu ponovno birati;
- b) osniva vijeća za određeno razdoblje;

- c) bira predsjednike sudskih vijeća; oni se mogu ponovno birati;
- d) usvaja poslovnik Suda, i
- e) bira tajnika i jednog ili više zamjenika tajnika.

Članak 27. Odbori, vijeća i Veliko vijeće

1. Sud razmatra slučajeve koji su mu podneseni u odborima od tri suca, u vijećima od sedam sudaca i u Velikom vijeću od sedamnaest sudaca. Sudska vijeća osnivaju odbore za određeno razdoblje.
2. U vijeće i Veliko vijeće ulazi, po službenoj dužnosti, sudac koji je izabran u ime zainteresirane stranke ili, ako takvoga nema ili je spriječen, u svojstvu suca, osoba koju ta država izabere.
3. Veliko vijeće uključuje i predsjednika Suda, potpredsjednike, predsjednike vijeća i ostale suce izabrane u skladu s poslovníkom Suda. Kada Veliko vijeće razmatra neki slučaj na temelju članka 43., niti jedan sudac iz vijeća koje je donijelo presudu ne može sudjelovati u radu Velikog vijeća, s izuzetkom predsjednika vijeća i suca izabranog u ime države stranke o kojoj se radi.

Članak 28. Proglašavanje zahtjeva nedopuštenim od strane odbora

Odbor može jednoglasnom odlukom proglasiti nedopuštenim ili brisati s liste slučajeva pojedinačni zahtjev podnesen na temelju članka 34. kada takvu odluku može donijeti bez daljnjeg razmatranja. Odluka je konačna.

Članak 29. Odluke vijeća o dopuštenosti i osnovanosti

1. Ako nije donesena odluka na temelju članka 28., vijeće odlučuje o dopuštenosti i osnovanosti pojedinačnih zahtjeva podnesenih na temelju članka 34.
2. Vijeće odlučuje o dopuštenosti i osnovanosti međudržavnih zahtjeva podnesenih na temelju članka 33.
3. Odluka o dopuštenosti donosi se odvojeno, osim ako Sud, u iznimnim slučajevima, odluči drukčije.

Članak 30. Ustupanje nadležnosti Velikom vijeću

Ako se pri razmatranju slučaja pred vijećem pojavi neko važno pitanje koje utječe na tumačenje Konvencije ili dodatnih protokola, ili ako rješenje nekog pitanja pred vijećem može dovesti do rezultata koji je nespojiv s prije donesenom presudom Suda, vijeće može, u bilo kojem času prije donošenja presude, ustupiti nadležnost Velikom vijeću, osim ako jedna od stranaka spora tome prigovori.

Članak 31. Ovlasti Velikog vijeća

Veliko vijeće:

- a) odlučuje o zahtjevima podnesenim na temelju članka 33. ili članka 34. kad je vijeće prepustilo nadležnost prema članku 30., ili kada mu je slučaj podnesen prema članku 43., te
- b) razmatra zahtjeve za savjetodavnim mišljenjima podnesene na temelju članka 47.

Članak 32. Nadležnost Suda

1. Nadležnost Suda proteže se na sve predmete glede tumačenja i primjene Konvencije i dodatnih protokola što su mu podneseni kao što je određeno u člancima 33., 34. i 47.
2. U slučaju spora o nadležnosti Suda odlučuje Sud.

Članak 33. Međudržavni sporovi

Svaka visoka ugovorna stranka može se obratiti sudu povodom svake navodne povrede odredaba Konvencije i dodatnih protokola od strane druge visoke ugovorne stranke.

Članak 34. Pojedinačni zahtjevi

Sud može primati zahtjeve bilo koje fizičke osobe, nevladine organizacije ili skupine pojedinaca koji tvrde da su žrtve povrede prava priznatih u ovoj Konvenciji ili dodatnim protokolima što ih je počinila jedna visoka ugovorna stranka. Visoke ugovorne stranke obvezuju se da ni na koji način neće sprječavati djelotvorno vršenje toga prava.

Članak 35. Uvjeti dopuštenosti

1. Sud može razmatrati predmet samo nakon što su iscrpljena sva raspoloživa domaća pravna sredstva, u skladu s općeprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i unutar razdoblja od šest mjeseci od dana donošenja konačne odluke.
2. Sud neće razmatrati niti jedan pojedinačni zahtjev podnesen na temelju članka 34. koji je:
 - a) anonimn, ili
 - b) u osnovi isti kao neki predmet što ga je Sud već ispitao, ili koji je već podvrgnut nekom drugom međunarodnom postupku istrage ili rješavanja te ako ne sadrži nikakve nove relevantne činjenice.
3. Sud će proglasiti nedopuštenim svaki pojedinačni zahtjev podnesen na temelju članka 34. koji smatra inkompatibilnim s odredbama Konvencije i dodatnih protokola, očito neosnovanim ili zloupotrebom prava na podnošenje zahtjeva.
4. Sud će odbaciti svaki zahtjev koji smatra nedopuštenim na temelju ovoga članka. Takva odluka može biti donesena u bilo kojem stadiju postupka.

Članak 36. Intervencija treće stranke

1. U svim slučajevima koji se razmatraju pred vijećem ili Velikom vijećem visoka ugovorna stranka čiji je državljanin podnositelj zahtjeva ima pravo podnositi pisana očitovanja i sudjelovati u raspravi.
2. Predsjednik Suda može, u interesu pravilnog suđenja, pozvati svaku visoku ugovornu stranku koja nije stranka u postupku ili svaku zainteresiranu osobu koja nije podnositelj zahtjeva da podnesu pisana očitovanja ili da sudjeluju u raspravi.

Članak 37. Brisanje zahtjeva s liste

1. Sud može u svakom stadiju postupka odlučiti da izbriše neki zahtjev s liste slučajeva kad okolnosti dovode do zaključka:

- a) da podnositelj ne namjerava ustrajati u svojem zahtjevu, ili
 - b) da je predmet riješen, ili
 - c) da iz nekog drugog razloga koji utvrdi Sud više nije opravdano nastaviti s daljnjim ispitivanjem zahtjeva. Međutim, Sud će nastaviti ispitivanje zahtjeva ako to traže interesi poštovanja ljudskih prava zajamčenih Konvencijom i dodatnim protokolima.
2. Sud može odlučiti da vrati zahtjev na svoju listu slučajeva ako smatra da to okolnosti opravdavaju.

Članak 38. Razmatranje slučaja i postupak postizanja prijateljskog rješenja

1. Ako Sud zahtjev proglaši dopuštenim, on će:
 - a) nastaviti s ispitivanjem slučaja, zajedno s predstavnicima stranaka, i ako bude potrebno, provesti istragu za čije će djelotvorno provođenje zainteresirane države pružiti svu potrebnu suradnju;
 - b) staviti se na raspolaganje zainteresiranim strankama kako bi se postiglo prijateljsko rješenje predmeta na temelju poštovanja ljudskih prava kako ih priznaju Konvencija i dodatni protokoli.
2. Postupci prema stavku 1.b) povjerljive su prirode.

Članak 39. Postizanje prijateljskog rješenja

Ako je postignuto prijateljsko rješenje, Sud će izbrisati slučaj sa svoje liste odlukom koja će sadržavati kratku izjavu o činjenicama i postignutom rješenju.

Članak 40. Javnost rasprava i pristup dokumentima

1. Rasprave su javne, osim kad Sud u iznimnim slučajevima drukčije odluči.
2. Dokumenti položeni kod tajnika dostupni su javnosti, osim kad predsjednik Suda drukčije odluči.

Članak 41. Pravedna naknada

Ako sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.

Članak 42. Presude vijeća

Presude vijeća postaju konačne u skladu s odredbama članka 44., stavak 2.

Članak 43. Podnošenje Velikom vijeću

1. U razdoblju od tri mjeseca nakon dana donošenja presude vijeća, svaka stranka spora može, u iznimnim slučajevima, zahtijevati podnošenje slučaja Velikom vijeću.
2. Odbor od pet sudaca Velikog vijeća prihvatit će zahtjev ako slučaj postavlja neko važno pitanje koje utječe na tumačenje ili primjenu Konvencije ili dodatnih protokola ili neki ozbiljan problem općeg značenja.
3. Ako odbor prihvati zahtjev, Veliko će vijeće riješiti slučaj presudom.

Članak 44. Konačne presude

1. Presuda Velikog vijeća je konačna.
2. Presuda Vijeća je konačna:
 - a) kada stranke izjave da neće uložiti zahtjev za podnošenje slučaja Velikom vijeću; ili
 - b) tri mjeseca nakon dana donošenja presude, ako nije uloženi zahtjev za podnošenje slučaja Velikom vijeću; ili
 - c) kad odbor Velikog vijeća odbije zahtjev o podnošenju na temelju članka 43.
3. Konačna se presuda objavljuje.

Članak 45. Obrazloženje presuda i odluka

1. Presude i odluke o proglašenju zahtjeva dopuštenim ili nedopuštenim trebaju biti obrazložene.
2. Ako presuda u cijelosti ili djelomično ne izražava jednoglasno mišljenje sudaca, svaki sudac ima pravo dati izdvojeno mišljenje.

Članak 46. Obvezna snaga i izvršenje presuda

1. Visoke se ugovorne stranke obvezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke.
2. Konačna presuda Suda dostavlja se Odboru ministara, koji nadzire njezino izvršenje.

Članak 47. Savjetodavna mišljenja

1. Sud može, na zahtjev Odbora ministara, davati savjetodavna mišljenja o pravnim pitanjima glede tumačenja Konvencije i dodatnih protokola.
2. Takva se mišljenja ne smiju odnositi na pitanja vezana uz sadržaj ili domašaj prava i sloboda određenih u odjeljku I. Konvencije i dodatnim protokolima, ili na bilo koje drugo pitanje koje bi Sud ili Odbor ministara mogli razmatrati na temelju nekog postupka koji je započeo u skladu s Konvencijom.
3. Odluke Odbora ministara da od Suda traži neko savjetodavno mišljenje donose se većinom glasova predstavnika koji imaju pravo djelovati u Vijeću.

Članak 48. Savjetodavna nadležnost Suda

Sud odlučuje je li zahtjev za savjetodavnim mišljenjem koji je podnio Odbor ministara unutar njegove nadležnosti kako je određuje članak 47.

Članak 49. Obrazloženje savjetodavnih mišljenja

1. Savjetodavna mišljenja Suda trebaju biti obrazložena.
2. Ako savjetodavno mišljenje u cijelosti ili djelomično ne izražava jednoglasno mišljenje sudaca, svaki sudac ima pravo da dade posebno mišljenje.
3. Savjetodavna mišljenja Suda upućuju se Odboru ministara.

Članak 50. Troškovi Suda

Troškove Suda snosi Vijeće Europe.

Članak 51. Povlastice i imuniteti sudaca

Suci uživaju za vrijeme vršenja svojih funkcija povlastice i imunitete predviđene člankom 40. Statuta Vijeća Europe te sporazumima sklopljenim na temelju tog članka.

ODJELJAK III.^{8,9} Mješovite odredbe**Članak 52.¹ Upiti glavnog tajnika**

Na zahtjev glavnog tajnika Vijeća Europe svaka visoka ugovorna stranka dostavit će objašnjenje o načinu na koji njezino unutarnje pravo osigurava djelotvornu primjenu svih odredaba Konvencije.

Članak 53.¹ Osiguranje postojećih ljudskih prava

Ništa u ovoj Konvenciji neće se tumačiti kao da ograničava ili ukida bilo koje ljudsko pravo i temeljnu slobodu koji su priznati zakonima neke visoke ugovorne stranke ili bilo kojim drugim sporazumom kojega je ona stranka.

Članak 54.¹ Ovlasti Odbora ministara

Ništa u ovoj Konvenciji ne ograničava ovlašt Odbora ministara povjerene mu Statutom Vijeća Europe.

Članak 55.¹ Isključenje drugih sredstava rješavanja sporova

Visoke ugovorne stranke sporazumne su da se, osim u slučaju posebnog sporazuma, neće pozivati na ugovore, konvencije ili izjave koji su između njih na snazi kako bi neki spor proizišao iz tumačenja ili primjene ove Konvencije tužbom podvrgle rješavanju putem nekog drugog sredstva osim onih koja su predviđena ovom Konvencijom.

Članak 56.¹ Teritorijalna primjena

- 1.¹¹ Svaka država može, prilikom ratifikacije ili u bilo kojem kasnijem času, notifikacijom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe izjaviti da će se ova Konvencija, podložno stavku 4. ovoga članka, primjenjivati na sva ili na neka područja za čije je međunarodne odnose ona odgovorna.
2. Konvencija će se primjenjivati na području ili područjima navedenim u notifikaciji od tridesetoga dana nakon što glavni tajnik Vijeća Europe primi tu notifikaciju.
3. Na tim će se područjima odredbe ove Konvencije primjenjivati vodeći računa o lokalnim uvjetima.
- 4.² Svaka država koja je dala izjavu u skladu sa stavkom 1. ovoga članka može naknadno u svakom času izjaviti da za jedno ili više područja na koja se izjava odnosi, prihvaća nadležnost Suda da prima tužbe fizičkih osoba, nevladinih organizacija ili skupina pojedinaca u skladu s člankom 34. ove Konvencije.

Članak 57.¹ Rezerve

1. Prilikom potpisivanja ove Konvencije ili polaganja isprave o njezinoj ratifikaciji svaka država može staviti rezervu na određenu odredbu ove Konvencije ukoliko neki zakon koji je u tom času na snazi na njezinom području nije u skladu s tom odredbom. Na temelju ovoga članka nije dozvoljeno stavljanje rezervi opće naravi.
2. Svaka rezerva stavljena na temelju ovoga članka treba sadržavati kratak prikaz zakona na koji se odnosi.

Članak 58.¹ Otkazivanje

1. Visoka ugovorna stranka može otkazati ovu Konvenciju samo nakon isteka roka od pet godina od dana kada je ona postala stranka Konvencije i šest mjeseci nakon što je svoju

namjeru da otkáže Konvenciju notificirala glavnom tajniku Vijeća Europe, koji će o tome obavijestiti druge visoke ugovorne stranke.

2. Takvo otkazivanje ne može dotičnu visoku ugovornu stranku osloboditi njezinih obveza na temelju ove Konvencije u odnosu na bilo koji čin koji bi mogao predstavljati kršenje tih obveza, a koji je ona poduzela prije dana od kojega je otkazivanje postalo pravovaljano.
3. Uz istu rezervu prestaje biti strankom ove Konvencije svaka visoka ugovorna stranka koja prestaje biti članicom Vijeća Europe.
- 4.¹² Konvencija se može otkazati, u skladu s odredbama prethodnih stavaka, glede svakog područja na koje je njezina primjena protegnuta na temelju članka 56.

Članak 59.¹³ Potpisivanje i ratifikacija

1. Ova će Konvencija biti otvorena za potpisivanje članicama Vijeća Europe. Ona podliježe ratifikaciji. Ratifikacije se polažu kod glavnog tajnika Vijeća Europe.
2. Ova Konvencija stupa na snagu nakon polaganja deset isprava o ratifikaciji.
3. Za svaku potpisnicu koja je naknadno ratificira, Konvencija stupa na snagu na dan polaganja njezine isprave o ratifikaciji.
4. Glavni tajnik Vijeća Europe notificirat će svakom članu Vijeća Europe stupanje na snagu Konvencije, imena visokih ugovornih stranaka koje su je ratificirale i polaganje svih isprava o ratifikaciji do kojih naknadno dođe.

SASTAVLJENO u Rimu 4. studenoga 1950. na engleskom i francuskom, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji će se položiti u arhiv Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe dostavit će ovjerovljene prijepise svim potpisnicama.

Izvori

1. Naslov je dodan u skladu s odredbama Protokola br. 11 (ETS br. 155)
2. Naslov je dodan u skladu s odredbama Protokola br. 11 (ETS br. 155)
3. Naslov je dodan u skladu s odredbama Protokola br. 11 (ETS br. 155)
4. Naslov je dodan u skladu s odredbama Protokola br. 11 (ETS br. 155)
5. Naslov je dodan u skladu s odredbama Protokola br. 11 (ETS br. 155)
6. Naslov je dodan u skladu s odredbama Protokola br. 11 (ETS br. 155)
7. Novi paragraf II u skladu s odredbama Protokola br. 11 (ETS br. 155)
8. Naslov je dodan u skladu s odredbama Protokola br. 11 (ETS br. 155)
9. Članak paragrafa prenumeriran u skladu s odredbama Protokola br. 11 (ETS br. 155)
10. Naslov je dodan u skladu s odredbama Protokola br. 11 (ETS br. 155)
11. Tekst izmijenjen u skladu s odredbama Protokola br. 11 (ETS br. 155)
12. Tekst izmijenjen u skladu s odredbama Protokola br. 11 (ETS br. 155)
13. Naslov je dodan u skladu s odredbama Protokola br. 11 (ETS br. 155)

Europska socijalna povelja (kratki prikaz)

Sporazum Vijeća Europe o zaštiti ljudskih prava

Europska socijalna povelja (u daljnjem tekstu izlaže prava i slobode, i utvrđuje mehanizme kontrole, kojima se jamči poštovanje ovih prava od strane država članica. Nedavno je izvršena njezina revizija i dopuna, tako da izmijenjena Europska socijalna povelja iz 1996. koja je stupila na snagu 1999. godine, postupno zamjenjuje prvobitni sporazum iz 1961. godine.

U priloženoj tabeli navedene su države koje su do sada potpisale i ratificirale Povelju.

KOJA PRAVA JAMČI POVELJA

Prava koja Povelja jamči tiču se svih pojedinaca u njihovom svakodnevnom životu.

Pravo na stan:

- izgradnja kuće u skladu s obiteljskim potrebama;
- smanjivanje broja beskućnika;
- općenito zajamčeno pravo na pristojan stan, koji si obitelj može priuštiti;
- jednaka dostupnost stana strancima.

Pravo na zdravlje:

- dostupna i djelotvorna zdravstvena zaštita za cjelokupno stanovništvo;
- politika prevencije bolesti, a posebno osiguranja zdrave čovjekove okoline;
- uklanjanje rizika od profesionalnih bolesti, radi zaštite zdravlja radnika i sigurnosti na poslu, u skladu sa zakonom, i provedba tih zakona u praksi.

Pravo na odgoj i obrazovanje:

- zabrana rada djece ispod 15 godina starosti;
- besplatno osnovno i srednje obrazovanje;
- besplatne usluge službi za profesionalnu orijentaciju;
- početak i nastavak profesionalnog obrazovanja;
- slobodan upis na sveučilište i stjecanje obrazovanja kroz ostale oblike višeg obrazovanja, isključivo na osnovu osobnih sposobnosti.

Pravo na rad:

- socijalna i ekonomska politika usmjerena na osiguranje pune zaposlenosti;
- pravo da se sredstva za život zarađuju putem slobodno odabranog zanimanja;
- pravični radni uvjeti što se tiče plaće i radnog vremena;
- mjere za borbu protiv spolnog i psihološkog zlostavljanja;
- zabrana prisilnog rada;
- pravo na osnivanje sindikata i organizacija poslodavaca, radi odbrane ekonomskih i socijalnih interesa: sloboda odlučivanja o članstvu u takvim organizacijama;
- razvoj sustava zajedničkog savjetovanja, sklapanja kolektivnih ugovora, mirenja i sustava dobrovoljne arbitraže;
- pravo na štrajk.

Pravo na socijalnu zaštitu:

- pravo na socijalnu sigurnost, socijalnu zaštitu i na socijalne usluge;
- pravo na zaštitu od siromaštva i socijalnog isključenja iz društva;
- posebne mjere osiguranja ishrane i skrbi za obitelji i starije osobe.

Sloboda kretanja:

- pojednostavljivanje procedura kod useljavanja europskih radnika;
- pravo na spajanje obitelji;
- pravo stranaca s privremenim boravkom na zbrinjavanje i pomoć sve do trenutka njihove repatrijacije;
- proceduralna zaštita pred sudom u slučaju izгона iz zemlje.

Pravo na zaštitu od diskriminacije:

- prava žena i muškaraca na jednak postupak i jednake šanse pri dobivanju zaposlenja;
- garancija da će se sva prava zajamčena Poveljom jamčiti bez obzira na rasu, spol, dob, boju kože, jezik, vjeru, mišljenja, nacionalno podrijetlo, socijalno podrijetlo, zdravstveno stanje i pripadnost nacionalnim manjinama.

EUROPSKI ODBOR ZA SOCIJALNA PRAVA

Europski odbor za socijalna prava (u daljnjem tekstu: Odbor) utvrđuje poštovanje li države prava sadržana u Povelji. Dvanaest nezavisnih i nepristranih članova bira *Odbor ministara* Vijeća Europe na period od šest godina, uz pravo ponovnog izbora. Vijeće određuje primjenjuje li se domaće državno pravo država potpisnica u praksi, i je li to u skladu s Poveljom (Članak 24. Povelje, dopunjen 1991. *Torinskim protokolom*).

POSTUPAK NADZORA NA TEMELJU NACIONALNIH IZVJEŠTAJA

Države potpisnice podnose *svake godine* izvještaje o primjeni Povelje u zakonodavstvu i u praksi. Svaki izvještaj se odnosi na neke od *prihvaćenih odredbi* Povelje.

Odbor pregledava izvještaje i odlučuje o tome je li stanje u dotičnim državama u skladu s Poveljom. Njegove odluke, poznate pod imenom *zaključci*, objavljuju se svake godine. Ako država ne poduzima nikakve mjere u povodu odluka Odbora, a u slučaju da se ne pridržava Povelje, Odbor ministara upućuje preporuku toj istoj državi, tražeći od nje da promijeni stanje u zakonodavstvu ili u praksi. Rad Odbora ministara priprema *Vladin odbor* u kojem su predstavnici vlada država članica potpisnica Povelje, a uz pomoć promatrača koji predstavljaju europske organizacije poslodavaca i sindikata¹.

POSTUPAK PODNOŠENJA KOLEKTIVNIH TUŽBI

Prema *protokolu* podnesenom na potpis 1995. g., a koji je stupio na snagu 1998. godine, žalbe na povrede odredbi sadržanih u Povelji mogu se podnijeti Europskom odboru za socijalna prava.

Organizacije koje imaju pravo podnositi tužbe Odboru

- U slučaju kada su sve države prihvatile postupak, to su:

1. ETUC (Konfederacija europskih sindikata), UNICE (Udruga industrijalaca i poslodavaca Europske konfederacije i IOE (Međunarodna udruga poslodavaca)¹;
 2. Nevladine organizacije koje imaju savjetodavnu ulogu pri Vijeću Europe, a koje su na listi sastavljenoj za potrebe Vladinog komiteta;
 3. Udruge poslodavaca i sindikata dotičnih zemalja;
- I u slučaju onih država koje su to prihvatile:
4. Državne nevladine organizacije.

Žalba mora sadržavati sljedeće informacije:

- a) ime i podatke osobe za kontakt organizacije koja podnosi žalbu;
- b) dokaze da je osoba koja podnosi i potpisuje žalbu za to ovlaštena, i da ona zastupa organizaciju kod podnošenja žalbu;

- c) ime države protiv koje se podnosi tužba;
- d) podatke o tome, koje su odredbe Povelje navodno prekršene;
- e) predmet žalbe, tj. relevantne članke iz Povelje, kojih se dotična država nije pridržavala, kao i relevantne argumente, potkrijepljene dokumentima.

Žalba se dostavlja u slobodnoj formi na osnovi ovdje navedenih podataka, ili koristeći obrazac. Ona se mora napisati na engleskom ili francuskom u slučaju organizacija koje spadaju u kategorije navedene pod 1 i 2. U slučaju drugih kategorija - 3 i 4 - može se napisati i na službenom jeziku ili jednom od službenih jezika koji se koriste u dotičnoj državi.

Odbor pregledava žalbu i proglašava je prihvatljivom, ukoliko su ispunjeni formalni uvjeti za predaju žalbe.

Kada se žalba proglasi prihvatljivom, pokreće se pismeni postupak putem razmjene podnesaka između stranaka. Odbor može donijeti odluku o održavanju javne rasprave.

Nakon toga Odbor donosi presudbu o bitnoj vrijednosti same žalbe, koju proslijeđuje zainteresiranim strankama i Odboru ministara kao svoj izvještaj, koji se objavljuje u roku od četiri mjeseca od trenutka njegove dostave.

Konačno, Odbor ministara donosi odluku o prihvaćanju rezolucije. Ako je potrebno, ono može preporučiti dotičnoj državi poduzimanje odgovarajućih mjera radi usklađivanja stanja sa zahtjevima sadržanim u Povelji.

REZULTATI PRIMJENE POVELJE U RAZLIČITIM DRŽAVAMA

Kao posljedica uvedenog sustava nadzora, države uvode brojne promjene u svoje zakonodavstvo ili praksu kako bi uskladile stanje u

svojoj zemlji sa zahtjevima sadržanim u Povelji. Pojediniosti o ovim rezultatima (kao i trenutno stanje) opisani su u Pregledu, koji svake godine objavljuje Sekretarijat Povelje (vidi dolje).

GDJE ĆETE NAĆI VIŠE PODATAKA O POVELJI

- Baza podataka Povelje <http://hudoc.esc.coe.int/>, dostupna online ili na CD-u, omogućava lak način da se pronađu slučajevi Europskog odbora za socijalna prava;
- Internetska stranica Povelje www.coe.int/T/F/Droits_de_l%27Homme/Cse/ sadrži, zasebne, nacionalne izvještaje i podatke o svakoj zemlji članici;
- Pregled se publicira godišnje, a daje prikaz u kojoj je mjeri zakonodavstvo svake zemlje usklađeno s Poveljom;
- Sabrani tekstovi sadrže sve temeljne tekstove;
- Sažetak bibliografija se redovito dopunjuje.

Sekretarijat Europske socijalne povelje
DG II - Generalna uprava za ljudska prava
Vijeće Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
social.charter@coe.int

¹ European Trade Union Confederation (ETUC), Union of Industrial and Employers' Confederations of Europe (UNICE) and International Organisation

Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina (sažetak)

Podnesena na potpisivanje državama članicama Vijeće Europe u Strasbourg 1. veljače 1995. Stupila na snagu 1. veljače 1998.

Konvencija je prvi pravno obvezujući multilateralni instrument koji se odnosi na zaštitu nacionalnih manjina općenito. Ona ima za cilj zaštititi samo postojanje nacionalnih manjina na pojedinim područjima zemalja članica. Konvencija ima zadatak promovirati punu i učinkovitu jednakost nacionalnih manjina, stvarajući odgovarajuće uvjete, koji omogućuju zaštitu i razvoj njihove kulture i očuvanje njihovog identiteta.

Konvencija izlaže principe u području javnog života koji se odnose na osobe koja pripadaju nacionalnim manjinama, kao što su:

- zabrana diskriminacije;
- mjere za provođenje stvarne jednakosti;

- promicanje i zaštita kulture, vjere, jezika i tradicija nacionalnih manjina;
- pravo na mirno okupljanje;
- pravo na udruživanje;
- pravo na izražavanje;
- pravo na slobodu misli, savjesti i vjere;
- pravo na pristup medijima i njihovo korištenje;
- pravo na jezik i obrazovanje;
- prekogranični kontakti i suradnja;
- sudjelovanje u ekonomskom, kulturnom i društvenom životu;
- sprječavanje prisilne asimilacije manjina.

Europska povelja za regionalne ili manjinske jezike

Povelja je sastavljena na osnovi teksta koji je predložila Stalna europska konferencija lokalnih i regionalnih tijela vlasti, usvojio ju je, kao konvenciju, na dan 25. lipnja 1992. godine Odbor ministara Vijeća Europe, a 5. studenog 1992. g. u Strsbourgu, podnesena je na potpis. Stupila je na snagu 1. ožujka 1998. g.

of Employers (IOE).

1. Koja je svrha Povelje?

Povelja je usmjerena k zaštiti i promociji regionalnih i manjinskih jezika, kao jednom od ugroženih vidova europske kulturne baštine. Njezina prvenstvena namjena je kulturne prirode. Ona obuhvaća regionalne jezike i jezike nacionalnih manjina, jezike koji nisu ograničeni na određeni teritorij, i koji se manje koriste negoli službeni jezici. Cilj je osigurati, koliko je to razumno i moguće, da se regionalni i manjinski jezici koriste u odgoju i obrazovanju i medijima, kako bi se omogućilo i ohrabrilo njihovo korištenje u pravnom i administrativnom kontekstu, u ekonomskom i društvenom životu, za kulturne aktivnosti kao i za potrebe prekogranične razmjene.

Povelja se zasniva na pristupu koji se drži načela nacionalnog suvereniteta i teritorijalnog integriteta. Ona nije zamišljena da odnos između službenog jezika i lokalnih i manjinskih jezika postavlja u smislu natjecanja i antagonizma. Razvoj ovih drugih jezika ne smije spriječiti stjecanje znanja i davanje poticaja upotrebe prvog jezika.

Definicije

Povelja definira "lokalne jezike ili jezike nacionalnih manjina" kao jezike koje tradicionalno na području neke države stranke govori jedan dio njezinih građana koji čine brojčano manju skupinu od ostataka stanovništva. Oni su različiti od službenog jezika te države stranke, i ne obuhvaćaju ni dijalekte službenog jezika države niti jezike migranata.

Izraz "jezici koji nisu vezani za teritorij" označavaju jezike koje koriste narodi te države, a različiti su od jezika koji koristi ostali dio državne stanovništva, ali koji se, premda se tradicionalno koriste na državnom teritoriju, ne mogu identificirati s nekim njegovim posebnim dijelom.

Osam temeljnih načela koji važe za sve jezike (Dio II; Članak 7.)

- Priznavanje lokalnih i manjinskih jezika kao izraza kulturnog bogatstva.
- Poštivanje teritorijalnosti svakog od lokalnih i manjinskih jezika.
- Potreba za poduzimanjem odlučnih akcija unapređivanja takvih jezika.
- Pospješivanje i/ili poticanje korištenja takvih jezika u govoru i pismu, u javnom i privatnom životu.
- Osiguranje prikladnih oblika i sredstava za učenje i proučavanje takvih jezika na svim stupnjevima.
- Poticanje odgovarajuće transnacionalne razmjene.
- Zabrana svih oblika neopravdanog pravljenja razlika, izuzimanja, ograničavanja i davanja prednosti kod korištenja lokalnih i manjinskih jezika, s ciljem obeshrabrivanja ili ugrožavanja njihovog opstanka i razvoja.
- Poticanje uzajamnog razumijevanja jezičnih grupa u zemlji od strane državnih organa vlasti.

2. Koje obveze preuzimaju države?

Povelja je podijeljena na dva glavna dijela, opći dio koji sadrži načela koja važe za sve države stranke i sve lokalne i manjinske jezike (Dio II) i drugi dio koji izlaže specifične i praktične obveze, koje mogu biti različite, ovisno o državi i jeziku (Dio III).

Dio II izlaže glavna načela i ciljeve na kojima se temelje državne politike, legislativa i praksa, i smatra se potrebnim okvirom za očuvanje ovih jezika.

Dio III ima za cilj prenošenje općih načela potvrđenih u Dijelu II u precizne propise. Propisi se odnose na odgoj i obrazovanje, sudske vlasti,

administraciju i javne službe, medije, kulturne aktivnosti i ustanove, ekonomski i socijalni život, kao i prekograničnu razmjenu. Države stranke poduzimaju mjere iz odredbi navedenih u Dijelu III koje su preuzele.

Prvo one nabrajaju jezike na koje će se ove mjere primjenjivati, a nakon toga odabiru najmanje trideset i pet mjera koje će poduzeti za svaki od tih jezika. Veliki broj odredbi ima po nekoliko opcija različitih stupnjeva strogosti, od kojih se bira jedan od stupnjeva "ovisno o situaciji koja prevladava u svakom pojedinom jeziku". Države stranke se potiču da shodno tome postupno dodaju nove obveze, ovisno o tome kako se razvija pravni sustav, ili o tome koliko im to omogućuju raspoloživa financijska sredstva.

3. Na koji način se jamči poštivanje preuzetih obveza?

Povelja predviđa sustav nadzora koji omogućuje državama članicama, Vijeću Europe i široj javnosti praćenje i kontrolu implementacije preuzetih obveza.

a) Državna izvješća

Države su dužne podnositi trogodišnja izvješća glavnom tajniku Vijeća Europe u kojima pojašnjavaju svoju politiku i mjere koje poduzimaju za punu realizaciju preuzetih obveza. Ova izvješća se objavljuju i mogu se dobiti kod svake države stranke, kao i od Vijeća Europe.

b) Izvješće Odbora neovisnih stručnjaka

Povelja sadrži odredbe o uspostavljanju odbora neovisnih stručnjaka u kojem su zastupljeni članovi svih ugovornih stranaka, a imenuje ih Odbor ministara Vijeća Europe s liste najuglednijih pojedinaca. Odbor stručnjaka odgovara za pregledavanje periodičnih izvješća država članica, kao i za ostale informacije od udruga i drugih legalno ustanovljenih državnih tijela, koja imaju interes za područje jezika. Odbor priprema i proslijeđuje svoje vlastito izvješće Odboru ministara Vijeća Europe, uključujući tu i prijedloge preporuka državama članicama.

c) Preporuke Odbora ministara državama članicama

Nakon što je razmotrilo izvješće Odbora stručnjaka, Odbor ministara može odlučiti da ga objavi. Također može donijeti odluku o davanju preporuka državama radi poduzimanja mjera za usklađivanje njihovih politika, legislative i prakse s odredbama sadržanima u Povelji.

d) Kontrola od strane Parlamentarne skupštine

Jednom u dvije godine glavni tajnik Vijeća Europe dužan je podnijeti Parlamentarnoj skupštini detaljno izvješće o primjeni Povelje. Ovim se osigurava informiranost o primjeni Povelje i vršenje političkog pritiska, ukoliko je to potrebno, kao i poticanje nacionalnih vlada da poduzmu prikladne mjere.

e) Uloga nevladinih organizacija

Nevladine organizacije država mora smatrati povlaštenim partnerima u težnji k ostvarivanju zajedničkog cilja promoviranja jezične raznolikosti. Njihova uloga je odlučujuća, kako prije tako i nakon ratifikacije Povelje. Prije ratifikacije one mogu pomagati državama kod odabira jezika na koje se odnosi Povelja, kao i formuliranja odredbi iz Dijela III koje žele primjenjivati na svom teritoriju. Njihova uloga kontrole poštivanja preuzetih obveza sastoji se i u davanju savjeta Odboru stručnjaka i državnim organima vlasti u vezi bilo kojeg problema koji se pojavi kod implementacije Povelje u državama članicama.

Daljnje informacije: Generalni uprava za pravna pitanja Vijeća Europe, Lokalna i regionalna demokracija (www.coe.int/T/E/Legal_Affairs/Local_and_regional_Democracy/).

Vrednovanje i povratni obrazac

Obrazac se također nalazi na internetskim stranicama <http://www.coe.int/hre>, <http://www.europski-dom-sb.hr>.

Vaši komentari mogu utjecati na svako novo izdanje Kompasa te na oblikovanje budućih radionica. Stvaranje Kompasa bio je intenzivan i suradnički proces savjetovanja, rasprave i iskušavanja materijala. Bilo bi veoma korisno znati do koje mjere ovaj priručnik odgovara potrebama učitelja i svih onih koji rade s mladima.

I. Koristio/la sam priručnik kao (molimo označite odgovarajući odgovor)

- ☐ učitelj
- ☐ trener učitelja
- ☐ voditelj mladih
- ☐ trener trenera/voditelja mladih
- ☐ voditelj skupine ili skupine mladih
- ☐ ostalo (navedite)

Većinom u

- ☐ formalnom obrazovanju
- ☐ neformalnom obrazovanju

Na

- ☐ Lokalnoj razini, molimo navedite:
- ☐ Nacionalnoj razini, molimo navedite:
- ☐ Međunarodnoj razini

Sa skupinom sastavljenom od članova koji većinom imaju

- ☐ manje od 15 godina
- ☐ između 15 i 18 godina
- ☐ između 20 i 25 godina
- ☐ između 25 i 30 godina
- ☐ više od 30 godina
- ☐ dobno neodređenom

Moja organizacija ili institucija je

.....

2. Čuo/la sam za priručnik, nabavio/la sam ga od

.....

3. Koristio/la sam sljedeće dijelove i aktivnosti priručnika

.....

.....

4. Ove dijelove i aktivnosti smatram najkorisnijim

.....

.....

zbog

.....

.....

.....

5. Dio i aktivnosti koji smatram najmanje korisnim su

.....

.....

.....

zbog

.....

.....

.....

6. Moja ocjena sveukupne strukture priručnika je
nekoristan | 2 3 4 5 veoma koristan

7. Grafičko oblikovanje priručnika smatram
zbunjujućim | 2 3 4 5 veoma jasnim

8. Temeljne informacije smatram
nedovoljnim | 2 3 4 5 dostatnim

9. Moja ocjena aktivnosti
loša | 2 3 4 5 izvrsna

10. Materijali su pomogli sudionicima razviti osnovno
razumijevanje problematike
ne | 2 3 4 5 proširili su znanje sudionika

11. Materijali su imali učinak na stavove sudionika te su
ih potakli na promjenu
ne | 2 3 4 5 promijenili su stavove sudionika

12. U priručniku postoje netočni podaci/prikazi/. S ovim stajalištima se, na primjer, ne slažem

.....
.....
.....

13. Moje općenite preporuke za izmjenu priručnika su

.....
.....

14. Moje općenite preporuke za izmjenu pojedinih dijelova i aktivnosti su

.....
.....
.....

15. Moja preporuka je da u priručnik uključite i ove izvore (napišite naslov, autora, izdanje, jezik)

.....
.....
.....
.....

16. Dodatni komentari

.....
.....
.....
.....

Moje ime, adresa, telefon, e-mail (neobvezatno)

.....

Obrazac pošaljite na adresu:

European Youth Centre Budapest, Zivatar u. 1-3, H-1024 Budapest, Hungary
Fax: +361 2124706, E-mail: eycb.secretariat@coe.int

ili
Europski dom Slavonski Brod, Antuna Barca 30, 35000 Slavonski Brod, Hrvatska
Fax: +385 35 265189, E-mail: europski-dom@sb.htnet.hr

Prodajna mjesta publikacija Vijeća Europe
Sales agents for publications of the Council of Europe
Agents de vente des publications du Conseil de l'Europe

AUSTRALIA/AUSTRALIE

Hunter Publications, 58A, Gipps Street
AUS-3066 COLLINGWOOD, Victoria
Tel: (61) 3 9417 5361
Fax: (61) 3 9419 7154
E-mail: Sales@hunter-pubs.com.au
<http://www.hunter-pubs.com.au>

AUSTRIA/AUTRICHE

Gerald und Co; Weihburggasse 26
A-1010 WIEN
Tel.: (43) 1 533 5014
Fax.: (43) 1 533 5014 18
E-mail: buch@gerold.telecom.at
<http://www.gerold.at>

BELGIUM/BELGIQUE

La Librairie européenne SA
50, avenue A. Jonnart
B-1200 BRUXELLES 20
Tel.: (32) 2 734 0281
Fax: (32) 2 735 0860
E-mail: info@libeurop.be
<http://www.libeurop.be>
Jean de Lannoy
202, avenue du Roi
B-1190 BRUXELLES
Tel.: (32) 2 538 4308
Fax: (32) 2 538 0841
E-mail: jean.de.lannoy@euronet.be
<http://www.jean-de-lannoy.be>

CANADA

Renouf Publishing Company Limited
5369 Chemin Canotek Road
CDN-OTTAWA, Ontario, K1J 9J3
Tel.: (1) 613 745 2665
Fax: (1) 613 745 7660
E-mail: order.dep@renoufbooks.com
<http://www.renoufbooks.com>

**CZECH REPUBLIC/
RÉPUBLIQUE TCHÈQUE**

Suweco Cz Dovož Tisku Praha
Ceskomoravska 21
CZ-18021 PRAHA 9
Tel.: (420) 2 660 35 364
Fax.: (420) 2 683 30 42
E-mail: import@suweco.cz

DENMARK/DANEMARK

Swets Blackwell A/S
Jagtvej 169 B, 2 Sal
DK-2100 KOBENHAVN O
Tel.: (45) 39 15 79 15
Fax: (45) 39 15 79 10
E-mail: info@dk.swetsblackwell.com

FINLAND/FINLANDE

Akateeminen Kirjakauppa
Keskuskatu 1, PO Box 218
FIN-00381 HELSINKI
Tel.: (358) 9 121 41
Fax: (358) 9 121 4450
E-mail: akatilaus@stockmann.fi
<http://www.akatilaus.akateeminen.com>

FRANCE

La Documentation française
(Diffusion/Vente France entière)
124 rue H. Barbusse
F-93308 Aubervilliers Cedex
Tel.: (33) 01 40 15 70 00
Fax: (33) 01 40 15 68 00
E-mail: commandes.vel@ladocfrancaise.gouv.fr
<http://www.ladocfrancaise.gouv.fr>
Librairie Kléber (Vente Strasbourg)
Palais de l'Europe
F-67075 STRASBOURG Cedex
Fax: (33) 03 88 52 91 21
E-mail: librairie.kleber@coe.int

GERMANY/ALLEMAGNE

UNO Verlag
Am Hofgarten 10
D-53113 BONN
Tel.: (49) 2 28 94 90 20
Fax: (49) 2 28 94 90 222
E-mail: bestellung@uno-verlag.de
<http://www.uno-verlag.de>

GREECE/GRECE

Librairie Kauffmann
Mavrokordatou 9
GR-ATHINAI 106 78
Tel.: (30) 1 38 29 283
Fax: (30) 1 38 33 967
E-mail: ord@otenet.gr

HUNGARY/HONGRIE

Euro Info Service
Hungexpo Európa Központ tér 1
H-1101 BUDAPEST
Tel.: (361) 264 8270
Fax.: (361) 264 8271
E-mail: euroinfo@euroinfo.hu
<http://www.euroinfo.hu>

ITALY/ITALIE

Libreria Commissionaria Sansoni
Via Duca di Calabria 1/1, CP 552
I-50125 FIRENZE
Tel.: (39) 556 4831
Fax: (39) 556 41257
E-mail: licosa@licosa.com
<http://www.licosa.com>

NETHERLANDS/PAYS-BAS

De Lindeboom Internationale Publikaties
PO Box 202, MA de Ruyterstraat 20 A
NL-7480 AE HAAKSBERGEN
Tel.: (31) 53 574 0004
Fax: (31) 53 572 9296
E-mail: licosa@licosa.com
<http://www.licosa.com>

NORWAY/NORVEGE

Akademika, A/S Universitetsbokhandel
PO Box 84, Blindern
N-0314 OSLO
Tel.: (47) 22 85 30 30
Fax: (47) 23 12 24 20

POLAND/POLOGNE

Główna Księgarnia Naukowa
im. B. Prusa
Krakowskie Przedmieście 7
PL-00-068 WARSZAWA
Tel.: (48) 29 22 66
Fax: (48) 22 26 64 49
E-mail: inter@internews.com.pl
<http://www.internews.com.pl>

PORTUGAL

Livraria Portugal
Rua do Carmo, 70
P-1200 LISBOA
Tel.: (351) 13 47 49 82
Fax: (351) 13 47 02 64
E-mail: liv.portugal@mail.telepac.pt

SPAIN/ESPAGNE

Mundi-Prensa Libros SA
Castelló 37
E-28001 MADRID
Tel.: (34) 914 36 37 00
Fax: (34) 915 75 39 98
E-mail: libreria@mundiprensa.es
<http://www.mundiprensa.com>

SWITZERLAND/SUISSE

BERSY
Route de Monteiller
CH-1965 SAVIESE
Tel.: (41) 27 395 53 33
Fax: (41) 27 395 53 34
E-mail: jprausis@netplus.ch
Adeco-Van Diermen
Chemin du Lacuez 41
CH-1807 BLONAY
Tel.: (41) 21 943 26 73
Fax: (41) 21 943 36 06
E-mail: mvandier@worldcom.ch

UNITED KINGDOM/ROYAUME-UNI

TSO (formerly HMSO)
51 Nine Elms Lane
GB-LONDON SW8 5DR
Tel.: (44) 207 873 8372
Fax: (44) 207 873 8200
E-mail: customer.services@theso.co.uk
<http://www.the-stationery-office.co.uk>
<http://www.itsofficial.net>

**UNITED STATES and CANADA/
ÉTATS-UNIS et CANADA**

Manhattan Publishing Company
468 Albany Post Road, PO Box 850
CROTON-ON-HUDSON,
NY 10520, USA
Tel.: (1) 914 271 5194
Fax: (1) 914 271 5856
E-mail: Info@manhattanpublishing.com
<http://www.manhattanpublishing.com>

Council of Europe Publishing/Editions du Conseil de l'Europe

F-67075 Strasbourg Cedex
Tel.: (33) 03 88 41 25 81 - Fax: (33) 03 88 41 39 10
E-mail: publishing@coe.int - Website: <http://book.coe.int>

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 342 . 7 (072)
341 . 231 . 14 (072)

KOMPAS : priručnik o odgoju i
obrazovanju mladih za ljudska prava /
autori tekstova Patricia Brander . . . < et
al . > . - Slavonski Brod : Europski dom,
2004.

Prijevod djela : Compass : a manual on
human rights education with young people.

ISBN 953 - 98718 - 1 - 6

1. Brander, Patricia
I. Ljudska prava -- Pedagoški priručnik

440316121

Iz recenzija

"Objavljivanje *Kompasa* na hrvatskom jeziku izuzetno je vrijedan pothvat Europskog doma Slavonski Brod i, kao takvoga, valja ga podržati kako bi se što veći broj mladih, stručnjaka i građana što kvalitetnije pripremio za ostvarivanje svojih temeljnih prava i sloboda, kao i za promicanje prava i sloboda drugih. Taj zahtjev čini srž građanske odgovornosti u demokratskom društvu u kojemu se dobrobit zajednice utvrđuje dogovorom, a provjerava razinom potvrđivanja osobnog dostojanstva svakog njenog pojedinog člana."

prof. dr. sc. Vedrana Spajić-Vrkaš

"*KOMPAS* najambiciozniji je i najkvalitetniji projekt ove vrste u mojoj uredničkoj i autorskoj praksi. Jedinstven je i izvanredan po nekoliko različitih osnova: rađao se kroz timski rad 'Europe u malom', uključivanjem brižljivo izabranih europskih eksperata iz zemalja Zapadne, Srednje i Istočne Europe, zatim uključivanjem različitih potreba mladih iz sustava formalnog i neformalnog obrazovanja kojima je namijenjen, kao i kombiniranjem različitih obrazovnih pristupa i metoda učenja koje demonstrira. Priručnik se odlikuje primjenjivošću u različitim kulturnim kontekstima, jer visokim obrazovnim (stručnim i metodičkim) standardom daje izvrsne smjernice za rad, ali i raznoliku mogućnost izbora, prilagodbe, te inspiracije i motivacije za obrazovanje u području ljudskih prava. Rui Gomes, idejni začetnik *Kompasa*, rekao je na prvom treningu za 'učitelje' ljudskih prava za mlade na kojem sam bila zajedno s 42 ljudi iz 34 europske zemlje u ožujku 2002. godine, kad je *Kompas* bio dovršen i kad smo po njemu počeli raditi: 'Htjeli smo napraviti takvu knjigu da vam više niti jedna druga ne treba, da sve možete naći na jednome mjestu.'"

Maja Uzelac

"Priručnik je u sadržajnom i metodičkom pogledu izvrstan, on pokriva sve relevantne teme i upućuje na njihovu prezentaciju sukladno suvremenim participativnim i interaktivnim metodama poučavanja. Stoga se bez ikakve zadržke smije preporučiti njegova uporaba u hrvatskim srednjim školama, a također i u drugim formalnim i neformalnim oblicima i stupnjevima obrazovanja namijenjenima mladeži. Nastavnom osoblju će priručnik biti dragocjeno sredstvo njihova osposobljavanja za složenu zadaću introdukcije i realizacije programa obrazovanja za ljudska prava, među ostalima i stoga što je opskrbljen iscrpnim metodičkim i didaktičkim naputcima. Nema sumnje da će njegovo uvođenje u naše škole biti u izravnoj funkciji daljnje europeizacije hrvatskoga odgojno-obrazovnog sustava."

prof. dr. sc. Lino Veljak